

Ordblindes læselyst

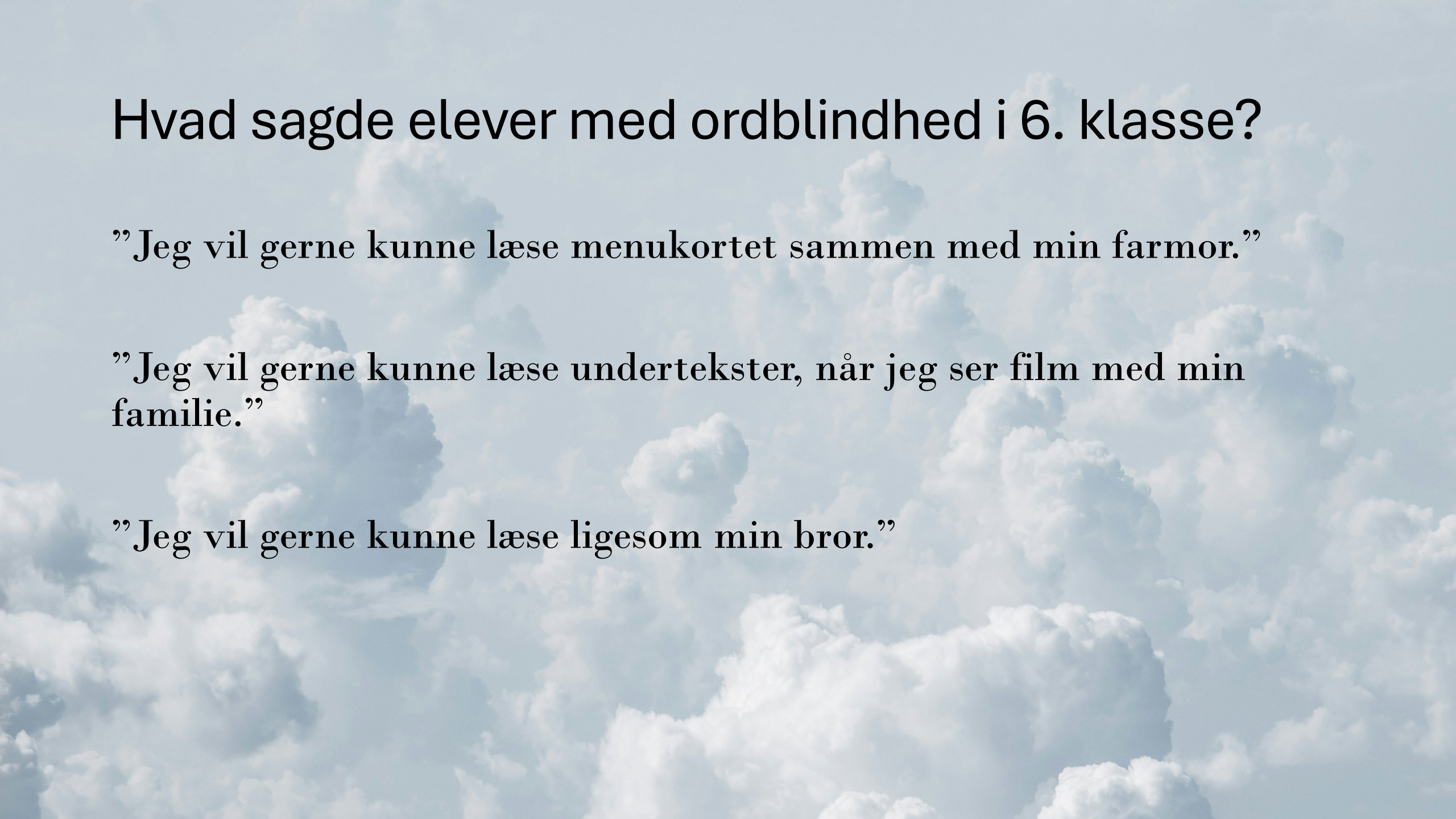
Læsevejlederdagen Øst

22. oktober 2024

Hvad er forskellen på, om en elev læser fordi...

- nogen siger, eleven skal?
- eleven selv finder læsning meningsfuldt og *derfor* vælger at øve sig?
- eleven har fundet en spændende bog eller vil vide noget om et emne?

Hvad sagde elever med ordblindhed i 6. klasse?

”Jeg vil gerne kunne læse menukortet sammen med min farmor.”

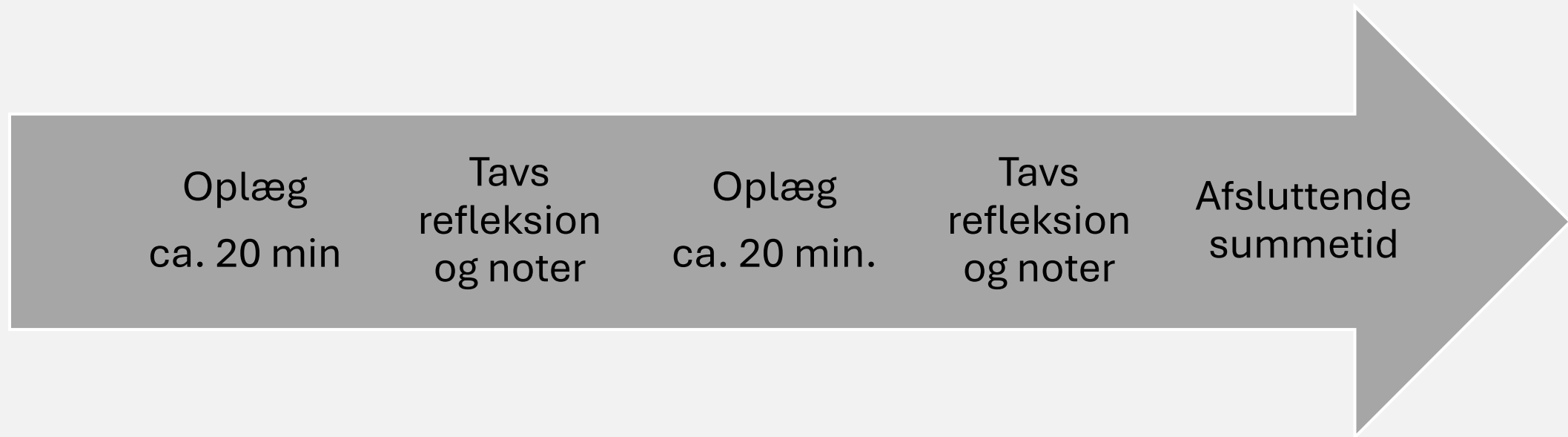
”Jeg vil gerne kunne læse undertekster, når jeg ser film med min familie.”

”Jeg vil gerne kunne læse ligesom min bror.”

Det er ret vigtigt, hvordan man er motiveret...

Outline – det kan du forvente

Indhold

1. Baggrunden for bogen om Ordblindes læselyst
2. Hovedpointerne
3. Motivation og ordblindhed
4. Selvbestemmelsesteorien
5. Refleksion og noter
6. Metoden Læsemøder
7. Refleksion og noter
8. Eftertanke med summetid

Hvorfor Ordblindes læselyst?

- Jeg startede som lærer med specialundervisning i 2000.
- Jeg læste diplomuddannelse i læsning og skrivning i 2006.
- Jeg underviste og koordinerede på Læsecenter i 2010-2019.
- Jeg arbejdede som læsekonsulent i 2014-2021.
- Jeg læste en master i positiv psykologi i 2018-2021.
- Jeg kobkede trivsels- og ressourcepsykologi til læsevanskeligheder.
- Jeg blev pædagogisk leder i 2021,
- Men mit masterprojekt trængte sig på og...
- Bogen "Ordblindes læselyst" blev udgivet i 2023.
- Vigtigst af det hele er børnene og de unge på min vej.
- De har lært mig vigtigheden af *indflydelse, mestring og samhørighed*, når man skal lære noget og trives.

Mine hovedpointer

- Ordblinde kan få mere læselyst. Og når de læser mere, bliver de bedre læsere.
- Selvbestemt motivation giver læring og trivsel. Belønninger anbefaler jeg ikke.
- Det er vigtigt at understøtte elevernes behov for kompetence, samhørighed og deres oplevelse af autonomi.
- Du kan gøre en forskel. Du kan justere det, du allerede gør, eller du kan kaste dig ud i metoden Læsemøder.

Motivation og ordblindhed

Der er modvind på cykelstien for ordblinde elever.

- "Talentet" mangler. Ordblinde har svært ved at lære at udnytte skriftens lydprincip.
- Måske mangler forældres støtte. Den nye læsespire har svært ved at gro.
- Nederlagsoplevelser præger ofte elever med ordblindhed.
- Derfor er det svært med motivationen. Og motivationen driver motoren, når vi lærer og trives.
- Men... Alle kan lære mere. Ordblinde kan blive bedre læsere. Det er vanskeligere og tager længere tid.
- Ordblinde har brug mere understøttelse, og det kræver vedholdenhed i deres omgivelser.
- Derfor har jeg fordybet mig i motivation, læselyst og ordblindhed.

Digital og analog læsning

- Ordblinde kan heldigvis læse digitalt.
- Men det er også bøvlet – og nogle gange forbundet med meget ulyst.
- Læsning er en kognitiv proces, men det er også en kropslig handling.
- Orientering i teksten kan være besværlig. Overbliksvanskeligheder spiller ind.
- Den fordybende læsning er sværere på skærm. Og teknikken kan drille.
- Det er bare smart, hvis ordblinde kan læse noget analogt. Og det kan de fleste.

Tænk for dig selv et øjeblik

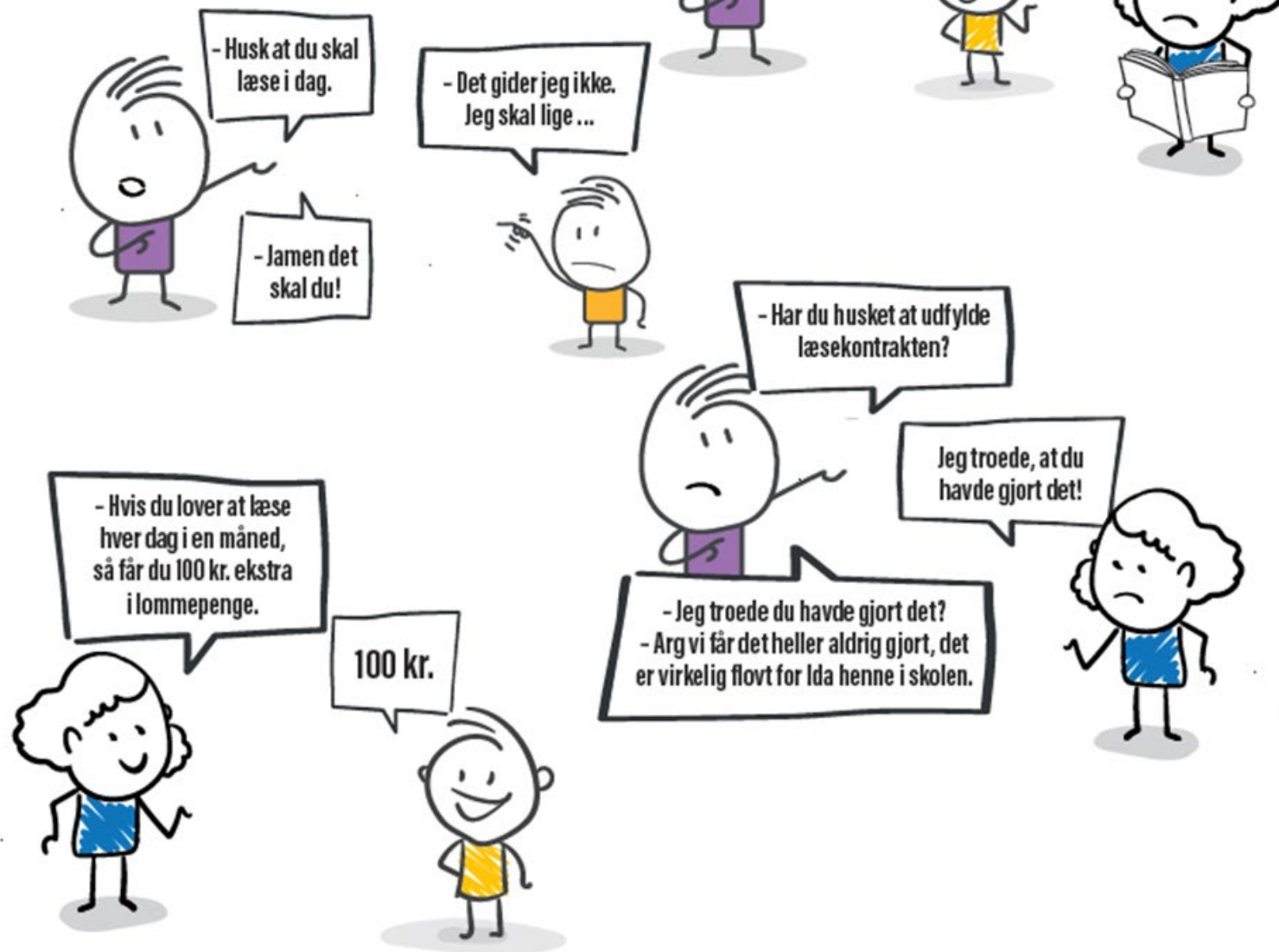
- De ordblinde elever eller usikre læsere, du kender...
- Hvad vil de gerne læse?
- Hvornår er de motiverede og viser læselyst?
- Hvordan har de det med analog og digital læsning?

Selvbestemmelsesteorien

Måske kan mange både lærere og jer, der selv er forældre, genkende situationerne?
Med selvbestemmelsesteorien kan du inspirere forældre til en anderledes tilgang til motivation.

Selvbestemmelsesteorien

Richard Ryan og Edward Deci har forsket i 40 år i motivation

- Selvbestemmelsesteorien siger at...
- Vi har ikke meget eller lidt motivation, vi har forskellige typer af motivation.
- Motivation er i et spænd mellem **autonom eller kontrolleret motivation**.
- Når vi er *motiverede på baggrund af kontrol*, er vores læring mere overfladisk.
- Når vores *motivation er autonomt reguleret*, er læring dybere.
- Disse motivationsformer kommer jeg tilbage til.

Tre grundlæggende behov

- Autonomi
- Kompetence
- Samhørighed

Hvis de tre psykologiske behov er dækket i en vis grad, vil vi opleve at trives og være motiverede for at lære.

Jo bedre undervisere og forældre kan understøtte de tre behov, desto bedre betingelser er der for selvbestemt motivation.

I et væld af undersøgelser er der fundet bedre præstationer og bedre trivsel, når motivation er selvbestemt.

De tre behov er opfyldt når...

- **Autonomi:** Vi oplever en vis valgfrihed, et fravær af kontrol eller accepterer et tydeligt formål, fordi vi anerkender det som meningsfuldt.
- **Kompetence:** Vi oplever, at vi er i stand til at mestre. Vi lykkes ikke nødvendigvis, men vi har en oplevelse af at det er muligt at tillære os de relevante kompetencer.
- **Samhørighed:** Vi oplever, at vi er forbundet med andre. Vi er en anerkendt del af gruppe.

Autonomt reguleret, selvbestemt motivation

Vi kan ikke "give" motivation, men vi kan understøtte oplevelsen af motivation.

Det kan være vanskeligt med helt autonom motivation i skolen, **den intrinsiske motivation.**

= Jeg gør det, fordi det er sjovt og interessant.

Men – der er iflg. SDT identificerede og integrerede reguleringer, der er moderat autonome, som også virker godt for læring og trivsel:

Integreret regulering: Eleven oplever, at aktiviteten læsning er en del af dybere værdier.

= Jeg gør det, fordi sådan er jeg.

Identificeret regulering: For eleven er læsning personligt vigtigt og bevidst værdsat.

= Jeg har selv valgt at gøre det.

Særligt den identificerede regulering er mulig i arbejdet med læsning for ordblinde elever.

Kontrolleret, ikke-selvbestemt motivation

”**Amotiveret**”: Eleven kan ikke finde ud af det, og det har ingen værdi for eleven.

= *Jeg gider ikke.*

Ekstern reguleret, kontrolleret motivation: Eleven bliver belønnet. Eleven er lydige og overholder regler. Læsekontrakt. Læsebelønning.

= *Jeg gør, det fordi jeg presses udefra.*

Introjeret, moderat kontrolleret motivation: Eleven belønner eller straffer sig selv indefra, får ros fra andre eller selv-roser.

= *Jeg presser mig selv til at gøre det.*

Fra ikke-selvbestemt til selvbestemt motivation

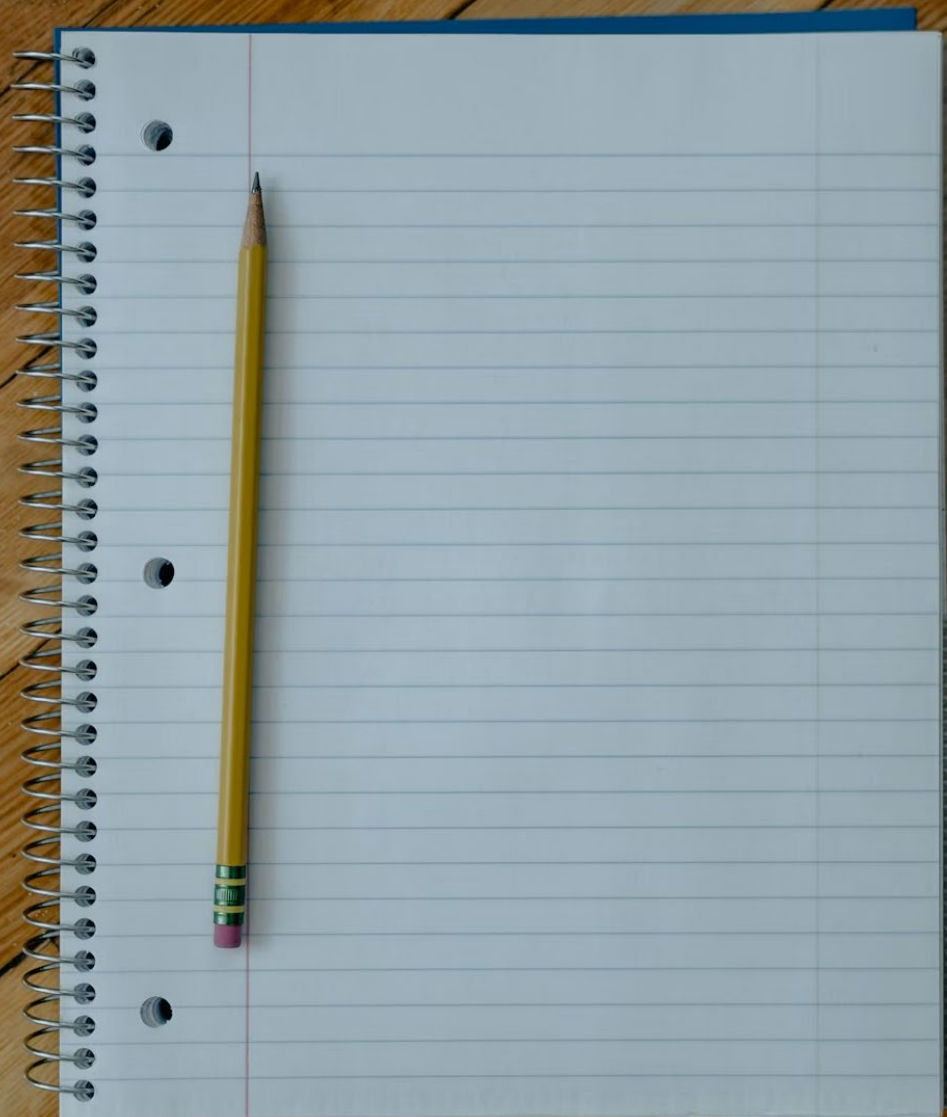
Hvad understøtter, og hvad modvirker selvbestemt motivation?

Det understøtter, at

- eleven selv sætter mål eller selv godkender. Eleven oplever selv at vælge det til.
- lærer skaber sammenhæng til elevernes egne værdier. Eleven kan se mening.
- lærer finder emner og bøger, eleverne virkelig finder interessante.

Det modvirker, at

- eleven oplever ydre pres – både belønning og straf.
- eleven oplever mange regler.
- eleven er påvirket af indre kontrol.
- eleven gør det for at opnå ros.

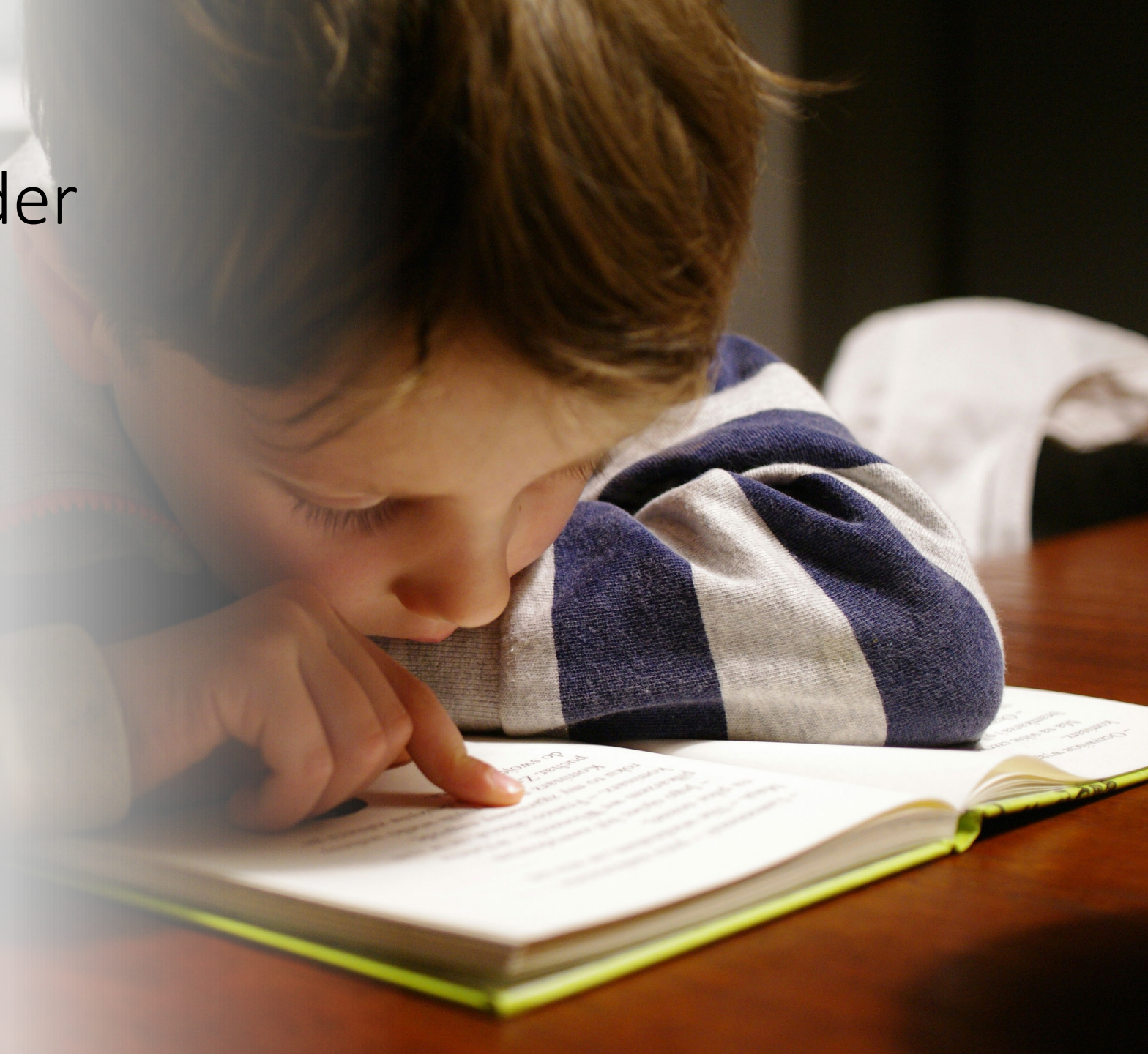

Tavs refleksion og noter

- Hvad bliver du optaget af?
- Hvilke spørgsmål rejser sig?
- Hvilke ideer får du?
- Hvad kobler sig til erfaringer, du allerede har?
- Hvilke udfordringer får du øje på?

Metoden læsemøder

- Læsemøder er en metode, hvor en gruppe elever mødes om spændende bøger en gang om ugen i otte uger for at styrke læselysten.
- Læsemøder kan anvendes efter undervisningen i afkodning er på plads.
- Læsemøder har elementer, der understøtter de tre psykologiske behov.
- Læsemøder understøtter elevernes motivation og dermed læselyst.

Læsemøder – organisering og målgruppe

Organisering

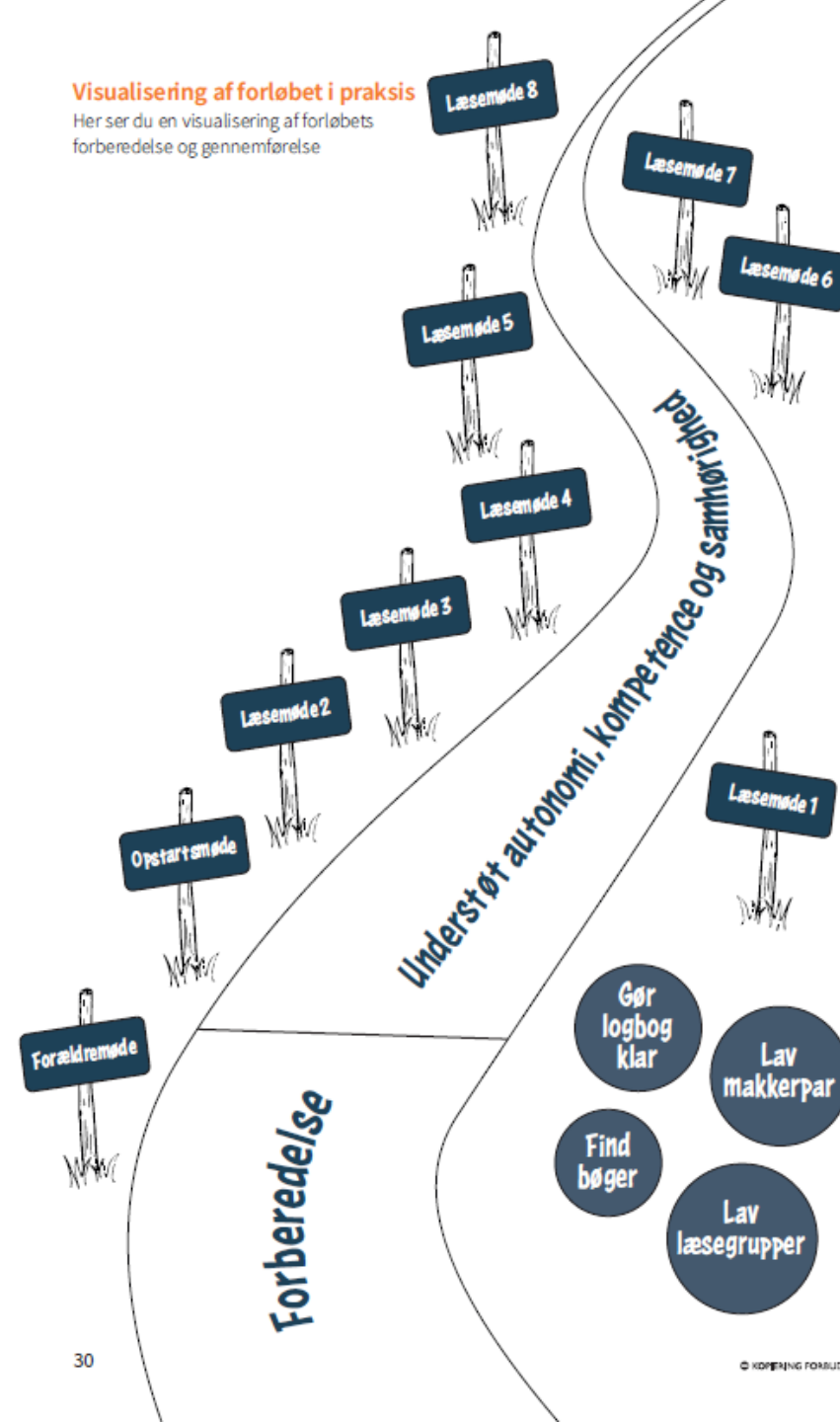
- Læsemøder kan organiseres i klassen fx som co-teaching *eller*
- En dansklærer kan selv lave læsegrupper og læsemøder i klassen *eller*
- Læsemøder kan være for ”gule” og ordblinde elever på hele årgangen.

Målgruppe og vejleders rolle

- Læsemøder kan tilrettelægges fra 3. kl. og op. Det er afprøvet med 6. kl.
- Læsevejlederen kan være inspirator og hjælpe med bøger, gruppeinddeling og evaluering.
- Eller læsevejleder kan facilitere i gruppen med de usikre læsere.

Visualisering af forløbet i praksis

Her ser du en visualisering af forløbets
forberedelse og gennemførelse

For at komme i gang med metoden

Læsemøder skal du...

- Finde mange forskellige bøger både i genre, emner og sværhedsgrad.
- Sørge for logbøger hvor eleverne kan reflektere og notere aftaler.
- Organisere eleverne i grupper – her er flere muligheder:
 - Samme interesser
 - Samme læseniveau
 - Gode relationer
- Lave læsemakkerpar der læser for hinanden eller bare i samme bog.
- Holde et forældremøde.
- Du kan finde materialer her:
- [Kopiark ordblindes læselyst - Dansk Psykologisk Forlag \(dpf.dk\)](http://dpf.dk)

Et par af redskaberne

- **Læsemåder**, læs med en makker:
- [Ordblind_laeselyst_seks-laesemaader_71.pdf \(dpf.dk\)](#)
- Giv relevant **feedback**:
- [Ordblind_laeselyst_feedback_72.pdf \(dpf.dk\)](#)
- Giv feedback på **læsestrategier**:
- [Ordblind_laeselyst__laesestrategier_73.pdf \(dpf.dk\)](#)

De tre psykologiske behov og selvbestemt reguleret motivation er tænkt ind i Læsemøder bl.a. ved at...

- Eleverne bliver bevidste om, hvorfor læsning giver mening for dem.
- Eleverne kan læse på flere måder.
- Eleverne vælger, hvad de vil læse, hvor meget og med hvem.
- Eleverne får et rigt bogudvalg både i emner, sværhedsgrad og genrer.
- Læreren har gjort mål og organisering klart og overskueligt.
- Eleverne lærer selv at tjekke om bøgerne passer godt til dem.
- Eleverne modtager informerende feedback. Lærer lyser på det, der virker, og viser dem deres næste skridt.
- Eleverne er i læring sammen, de kan læse sammen.
- Læreren spørger ind, lytter og inddrager elevernes forslag.
- Læreren viser interesse, giver begrundelser, tilbyder valg og opmuntrer.
- Forældre undervises i de tre psykologiske behov og selvbestemt motivation.

Den praksisnære hjælp til forældre

Prøv i stedet at ...

Spørge ind og støtte kompetence:

- Hvilken bog læser du?
- Er bogen den rigtige til dig?
- Har du lyst til at læse sammen, så jeg kan hjælpe?
- Vil du have hjælp til, hvornår du kan læse?

Prøv i stedet at ...

Spørge ind og støtte autonomi:

- Undlad at bestemme, kontrollere og give belønninger.
 - Vis tillid til, at barnet beslutter. Du bakker op.
 - Tal om, hvad barnet får ud af at læse:
 - Oplevelser og viden.
 - Mere sikker læsning.
- Hvad kan det betyde på kort sigt og lang sigt?

Prøv i stedet at ...

Spørge ind og støtte samhørighed:

- Spørg interesseret til bøgernes indhold
 - Vis dine positive forventninger:
 - Jeg tror, du får læst rigtig meget.
 - Jeg glæder mig til at høre om de bøger, du læser.
 - Jeg tror på, man kan blive bedre, når man øver sig.
 - Skæld ikke ud, hvis barnet læser mindre end forventet.
- Tilbyd hjælp – eller spørg, om I kan gøre noget sammen.

Inspiration til spørgsmål derhjemme

- Hvilken bog læser du i, og hvad handler den om?
- Hvordan kan det være, du har valgt den?
- Vil du læse lidt for mig en dag? Eller kan vi læse sammen?
- Hvor meget har du valgt, at du vil læse denne uge?
Kan jeg hjælpe dig med at huske læsningen?
- Hvordan har du lyst til at læse? Stille for dig selv eller højt sammen med mig?
- Er der andet, du kunne tænke dig at læse bøger om?
- Hvordan kan jeg hjælpe dig med, at du får læst gode bøger?

Understøt læselyst – pointerne helt generelt

- Understøt behov autonomi, kompetence og samhørighed.
- Understøt selvbestemt reguleret motivation.
- Tag eleveres perspektiv. Undersøg deres værdier.
- Kommuniker klart og tydeligt, og vis hvor de får indflydelse.
- Vis dem din interesse, venlighed og opmuntring.
- Undlad kontrol.
- Lad eleverne – også de ordblinde – bade i bøger!
- Giv læsetid hvor samhørighed er tænkt med.
- Fortæl forældre hvordan de kan hjælpe.

Noter 2-3 ting du tager med

Prøv at fokusere på hvad der giver dig håb og energi:

- *Hvad tager du med dig om læsemøder, der understøtter ordblindes selvbestemte motivation og dermed deres læselyst?*
- *Hvilke muligheder får du øje på?*
- *Hvad er dit næste skridt?*

Summetid: Drøft et eller flere punkter, vælg selv hvilke

- Hvad er anderledes i denne tilgang?
- Hvad gør jeg allerede, som jeg kan bygge videre på med dette?
- Hvilke tanker og ideer vil jeg drøfte med hvem?
- Hvad er min rolle som læsevejleder?
- Hvem er min målgruppe?
- Hvem kan jeg samarbejde med?
- Hvad vil jeg prøve af – og hvad er mit første skridt?

??

En lille historie om Karl og Anna

- Karl og Anna gik i 6. kl. og var med, da jeg afprøvede metoden Læsemøder
- Karl bliver hurtigt motiveret for at læse. Hans læselyst er let at påvirke, og han synes selv, han hurtigt bliver bedre. Karl sætter mål for sig selv, for han er meget optaget af, at han gerne vil kunne læse menukortet, når han er på restaurant med sin bedstemor. Derudover vil han rigtig gerne kunne læse undertekster på tv. Karl synes, det er ret vigtigt at blive god til at læse, for sådan er det i hans familie.
- Anna ved ikke rigtig, om hun synes, læsning er vigtigt. Hun ved ikke, hvad hun skal med læsning i sit liv. Hun oplever, at hun ikke er så god til at læse, og hun prøver at dække over den usikre læsning ved at skrue op for læsetempoet og vælge de samme bøger som andre. Anna kan ikke rigtig sætte ord på, hvorfor det er vigtigt at blive god til at læse, og hun erfarer ikke, hun bliver bedre til at læse. Fordi hun sammenligner sig selv med nogen, der er bedre til læsning, har hun en vedvarende oplevelse af ikke at lykkes.

STINE KEJSER PRIP

ORDBLINDES LÆSELYST

– en praksisguide til at understøtte læseglæde i grundskolen

MOTIVATION

- Autonomi
- Kompetence
- Samhørighed

Dansk Psykologisk Forlag

Kontakt: stinekejser@me.com